

Definisjon klimaendring

En endring i klima som enten direkte eller indirekte kan tilskrives menneskelig aktivitet som endrer sammensetningen av den globale atmosfæren. I denne definisjonen observeres endringen i tillegg til naturlig klimavariabilitet over sammenlignbare tidsperioder.

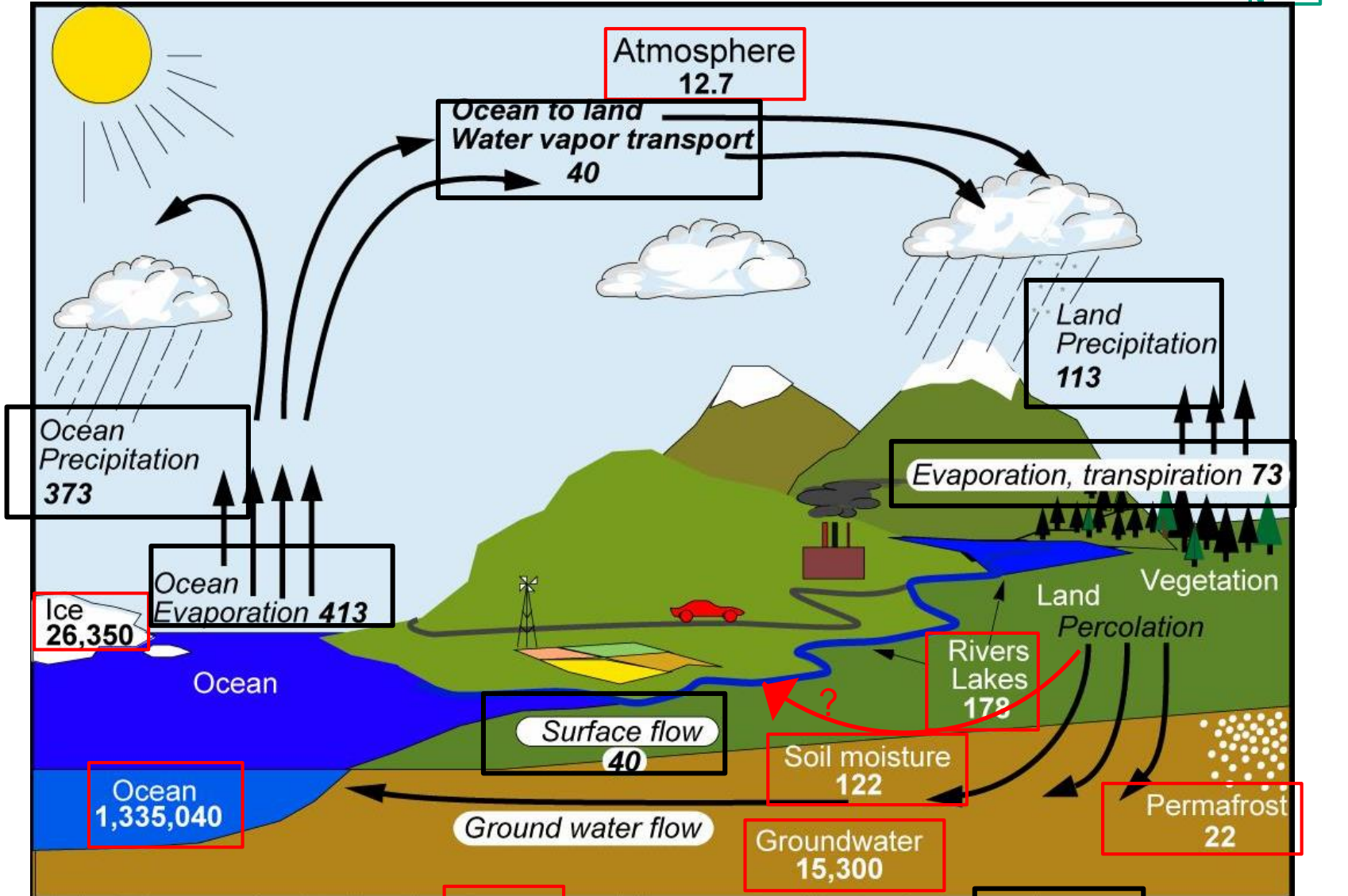
Kilde: FNs klimakonvensjon (UNFCCC)

Grunnvann og klimaendringer i Norge

Helen K. French

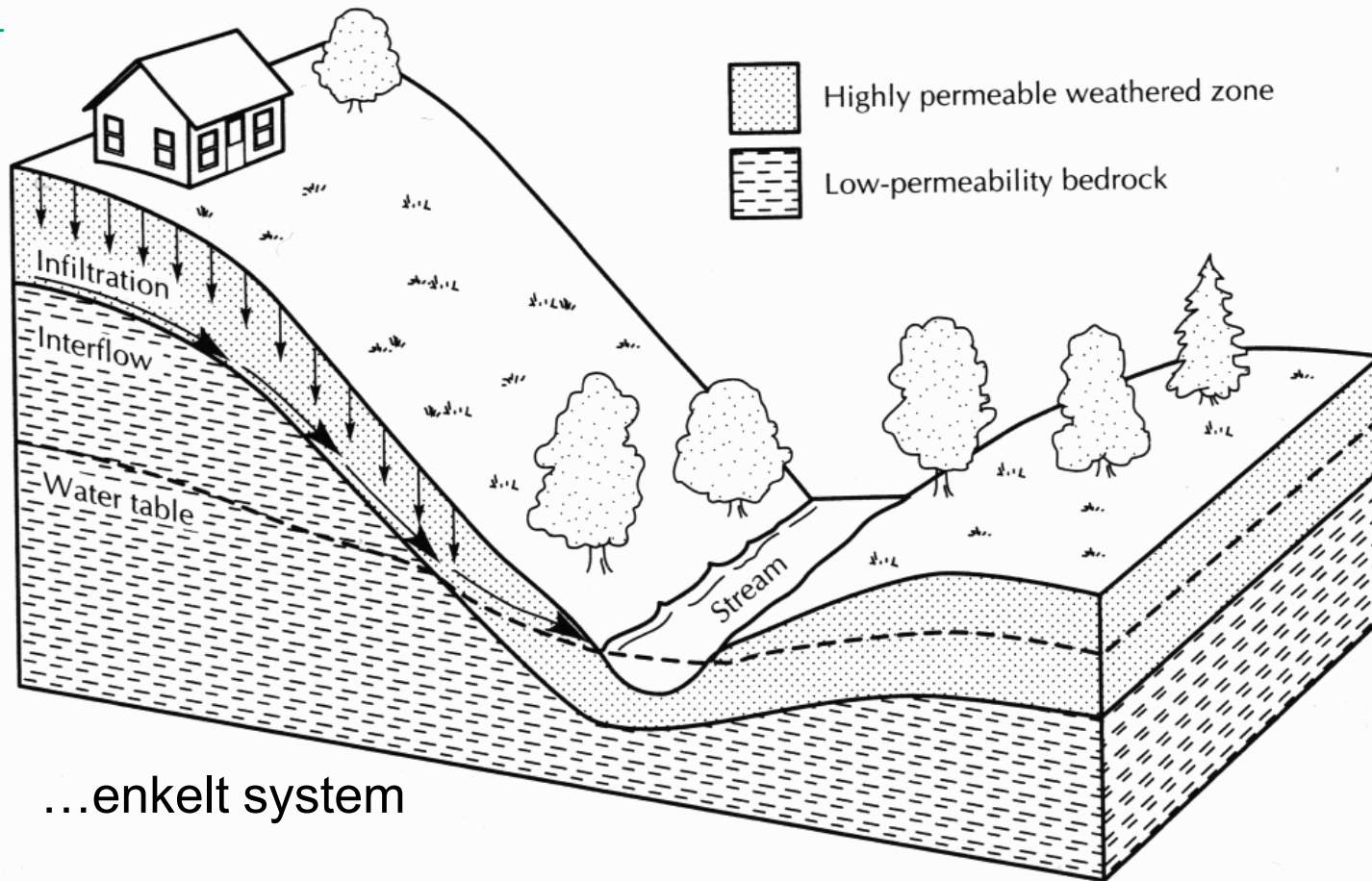
Med bidrag fra LGN og Pål Gundersen m. fl. NGU,
senorge.no,

Vannets syklus ..og regnskap

Units: Thousand cubic km for storage, and thousand cubic km/yr for exchanges

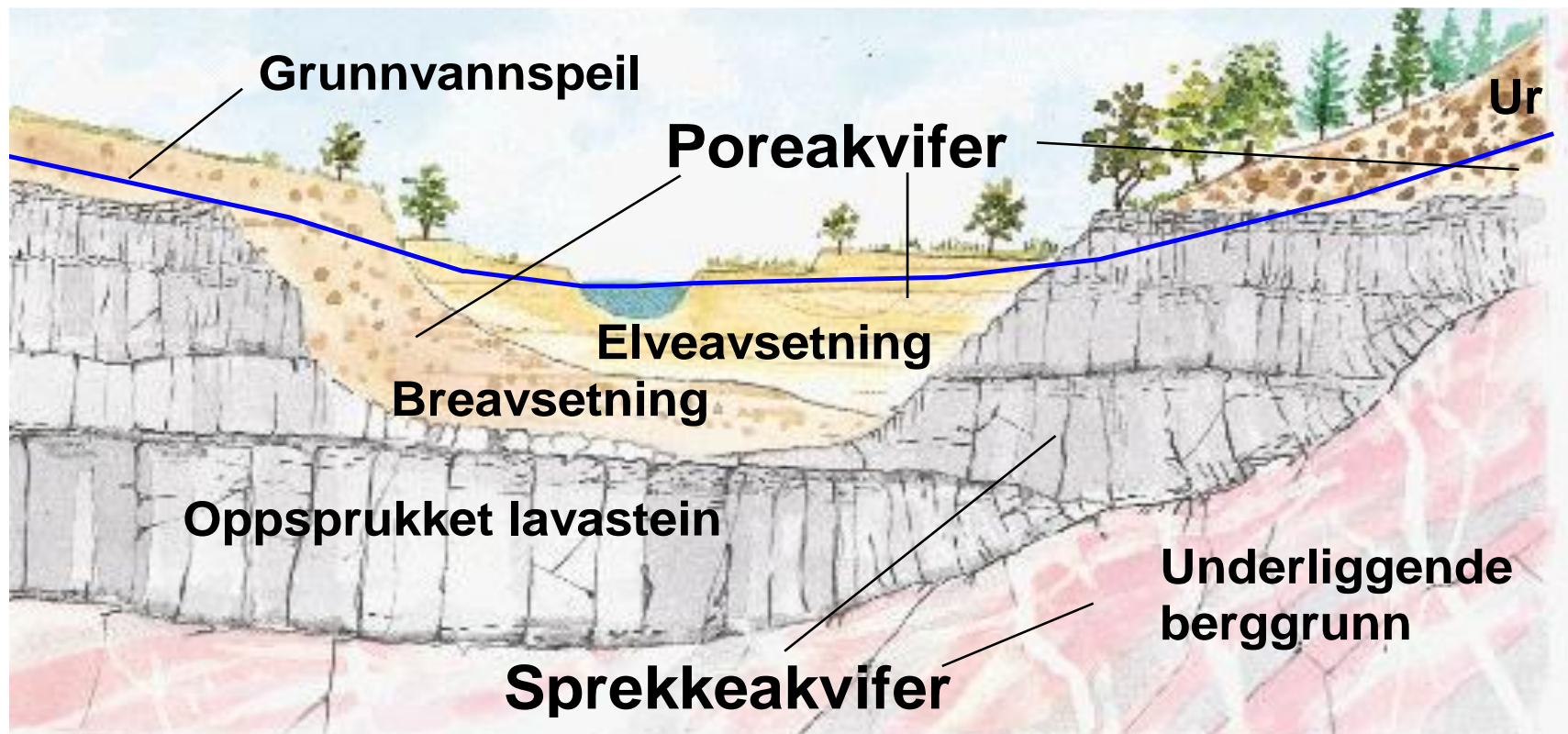
Infiltrasjon og vanntransport

▲ FIGURE 2.10

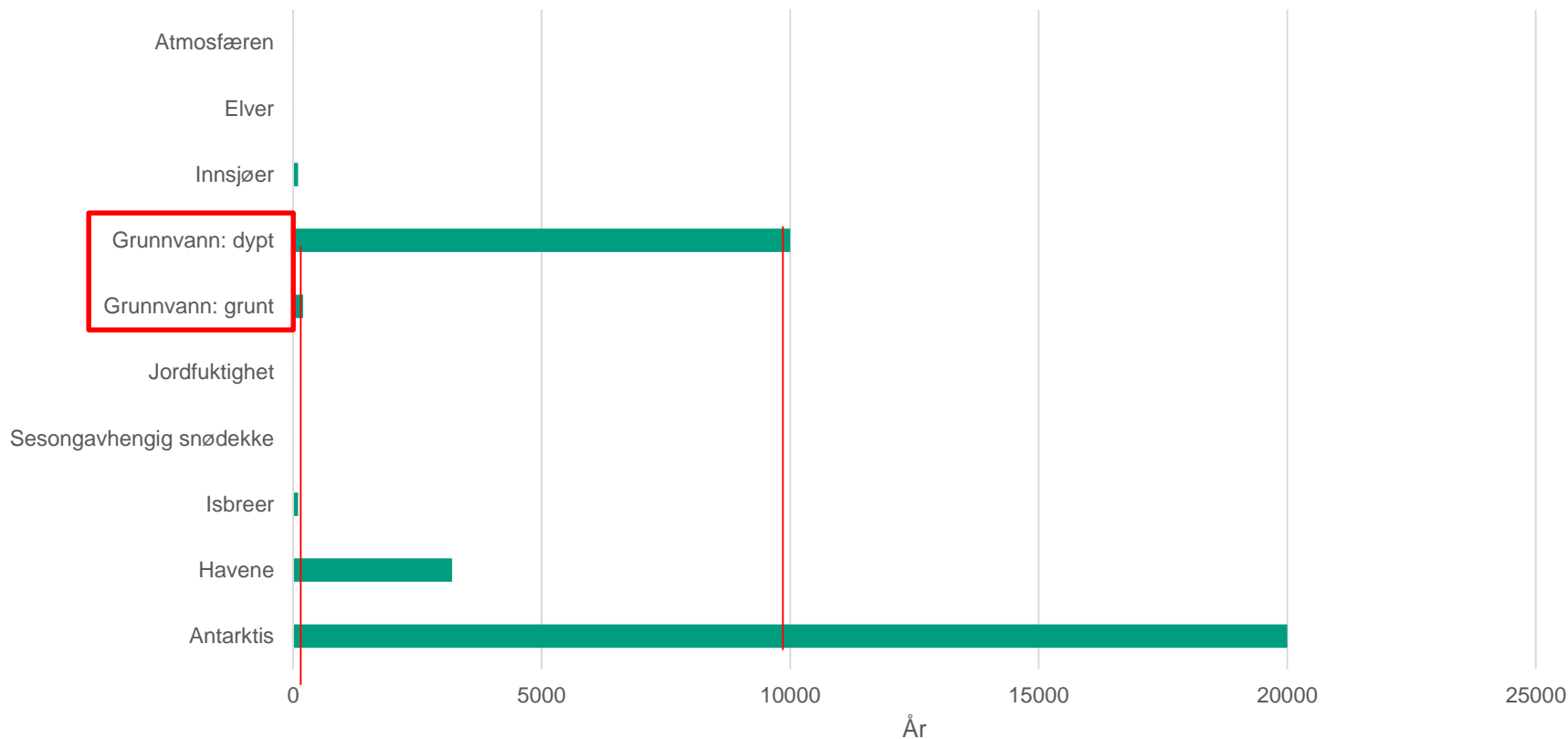
Interflow developing where a highly permeable but thin layer of weathered rock overlies a bedrock unit of lower permeability.

Infiltrasjon og vanntransport

...i realiteten et langt mer komplekst system

Hvor lang tid bruker vannet fra infiltrasjon til brønnen/elva/havet?

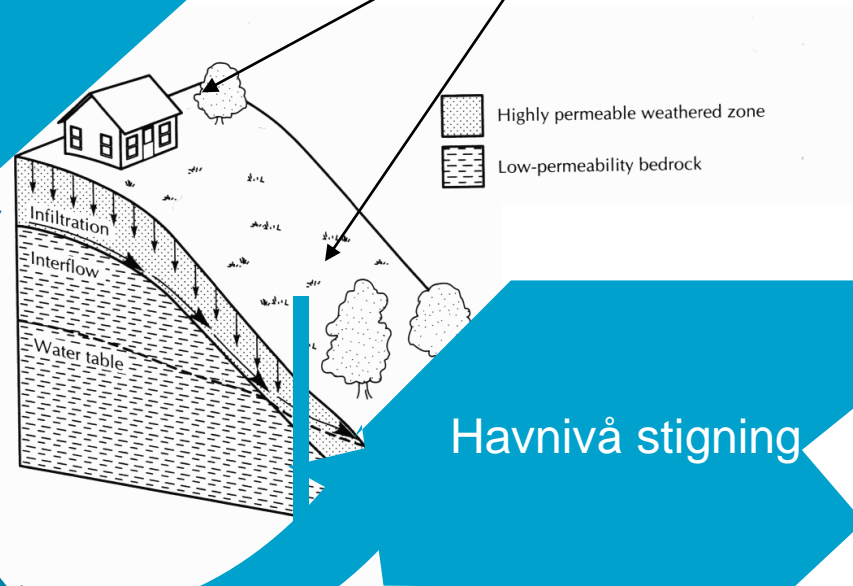
Hva påvirker grunnvannskvaliteten?

Vannmengde
Temperatur
pH++

Menneskelig påvirkning

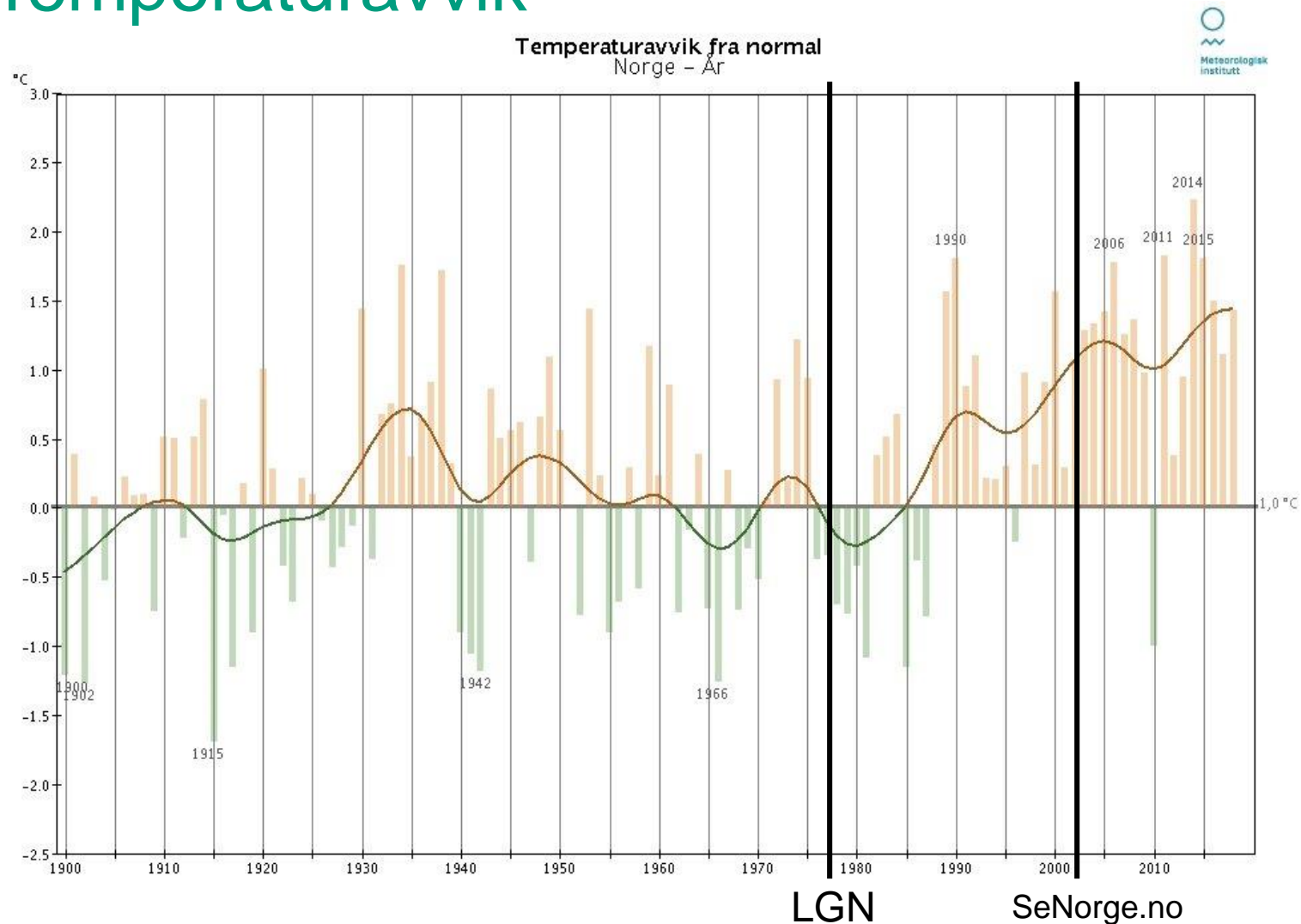
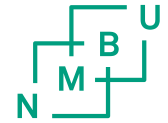
- Oppholdstid
- Geologi

▲ FIGURE 2.1
Interflow develops in a highly permeable but thin layer of lower permeability.

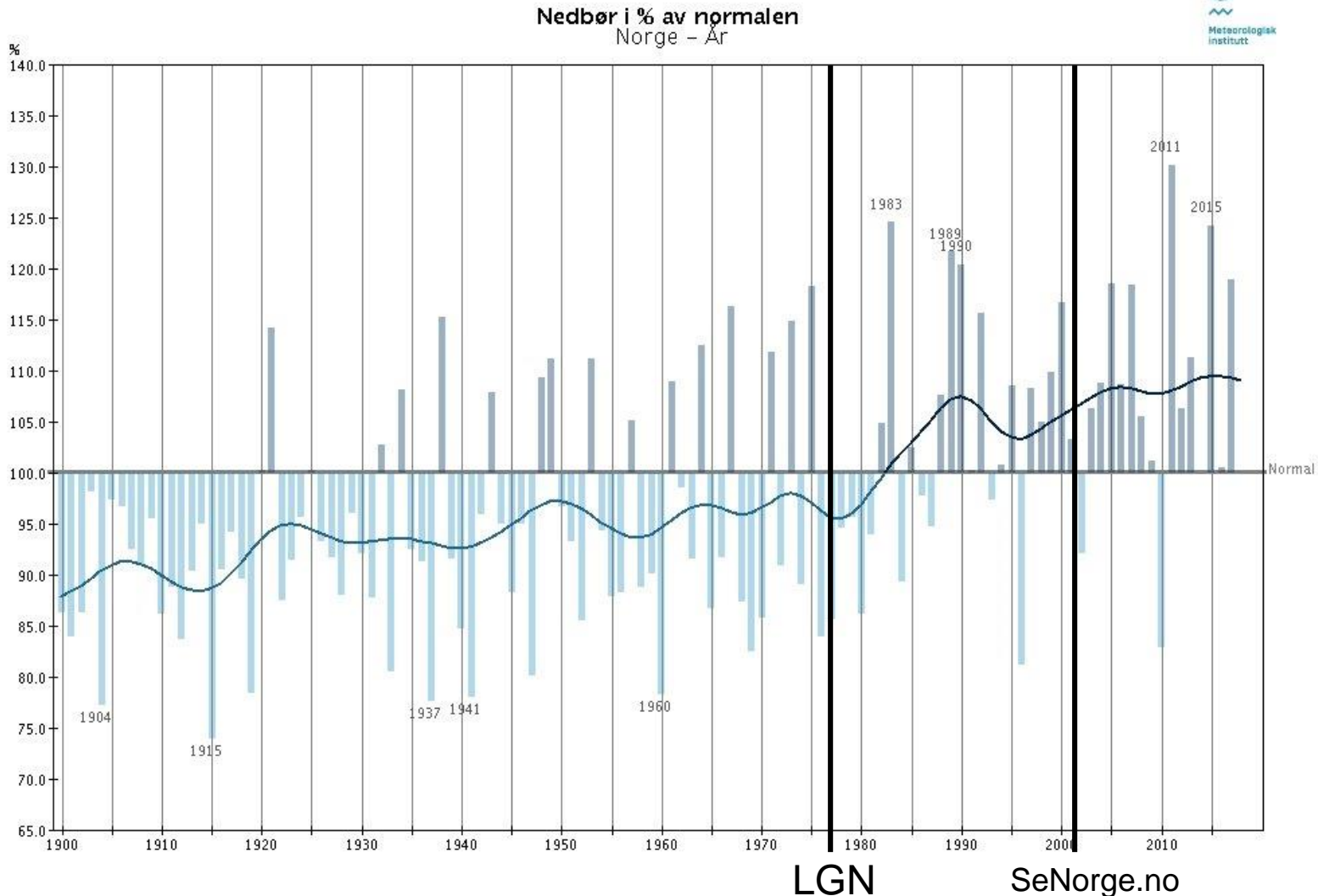
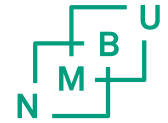
Observerte klimaendringer siste 150 år

Temperaturavvik

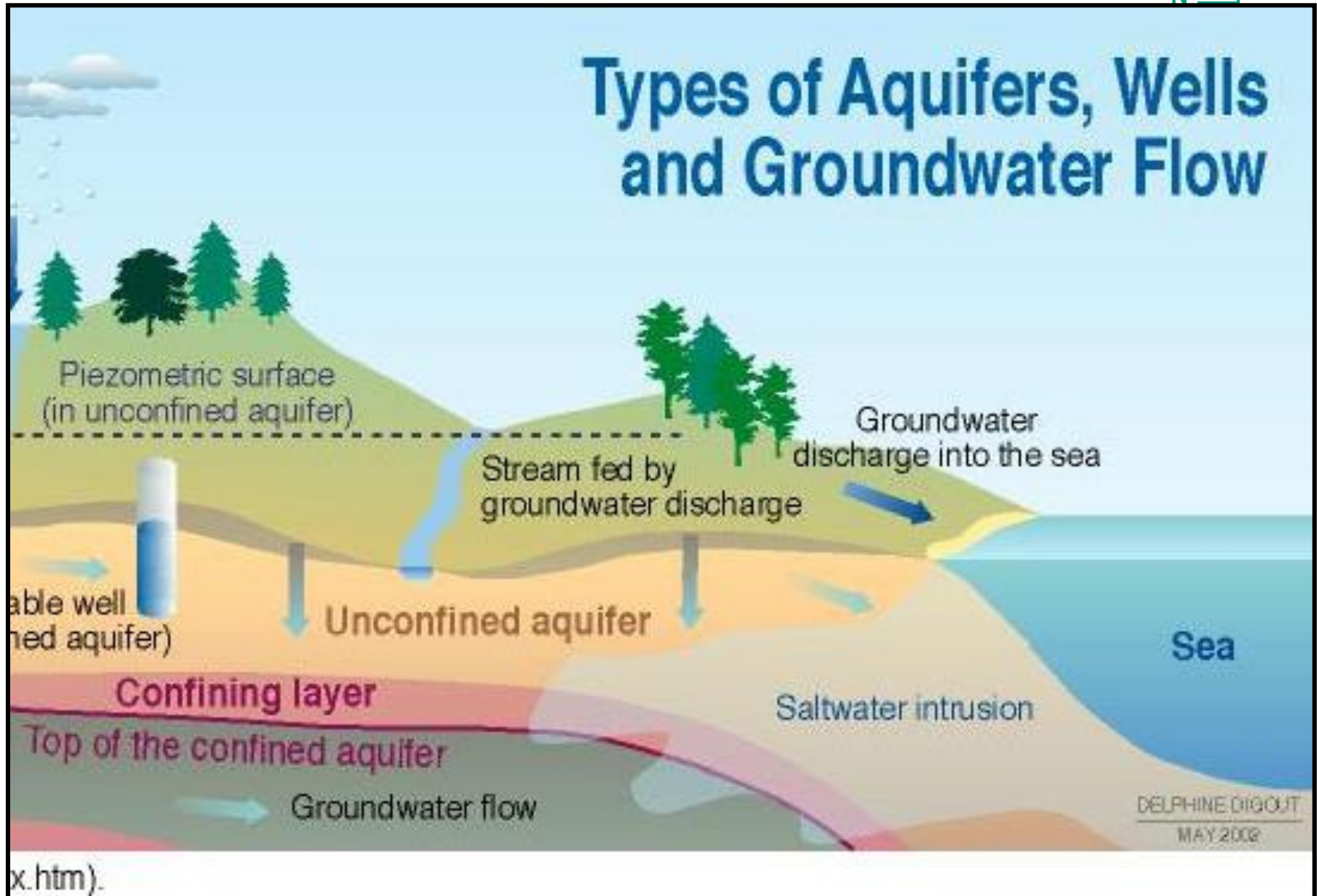

Observerte klimaendringer siste 150 år

Nedbør % av normalen

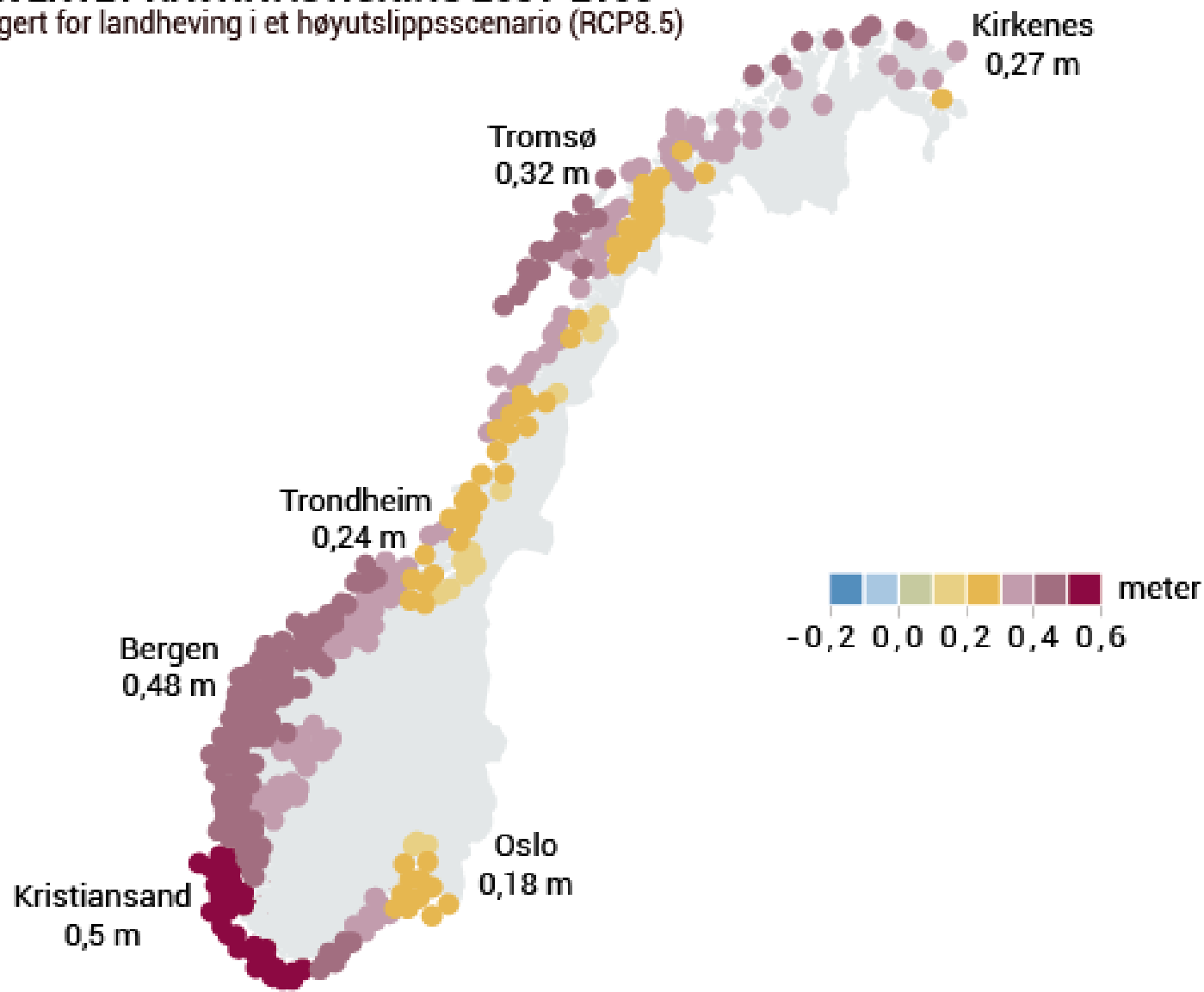

Saltvannsintrusjon- kystområder

FORVENTET HAVNIVÅSTIGNING 2081-2100

Korrigert for landheving i et høyutslippsscenario (RCP8.5)

Kilde: Kartverket, Nansensenteret, Bjerknessenteret for klimaforskning 2015 /miljøstatus.no

Hva vet vi om trender og får vi en ny tørkesommer??

← → ↻ 🏠 https://www.nrk.no/ostfold/store-forskjeller-i-grunnvannstanden_-_bekymringsfullt-1.14529240?fbclid=IwAR2p3mnmjymL9898_jXoB9nmjisdYPQ0Y0TiaYVYkTMTS1bb... ☆

NRK TV

NRK RADIO

NRK

NRK P3

UR

NRK

Nyheter

Sport

Kultur

Distrikt

Mer ▾

☺ Logg inn

🔍 Søk

Østfold Radio TV Tips 03030 Sosiale medier Hagen min

Store forskjeller i grunnvannstanden: – Bekymringsfullt

Grunnvannsnivået langs kysten i Sør-Norge nærmer seg et alarmerende lavt nivå. Det viser målinger som gjøres av Norges vassdrags- og energidirektorat.

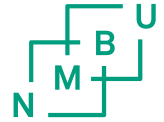
Sebastian Nordli
@nordli21
Journalist

Birger Kjølberg
Journalist

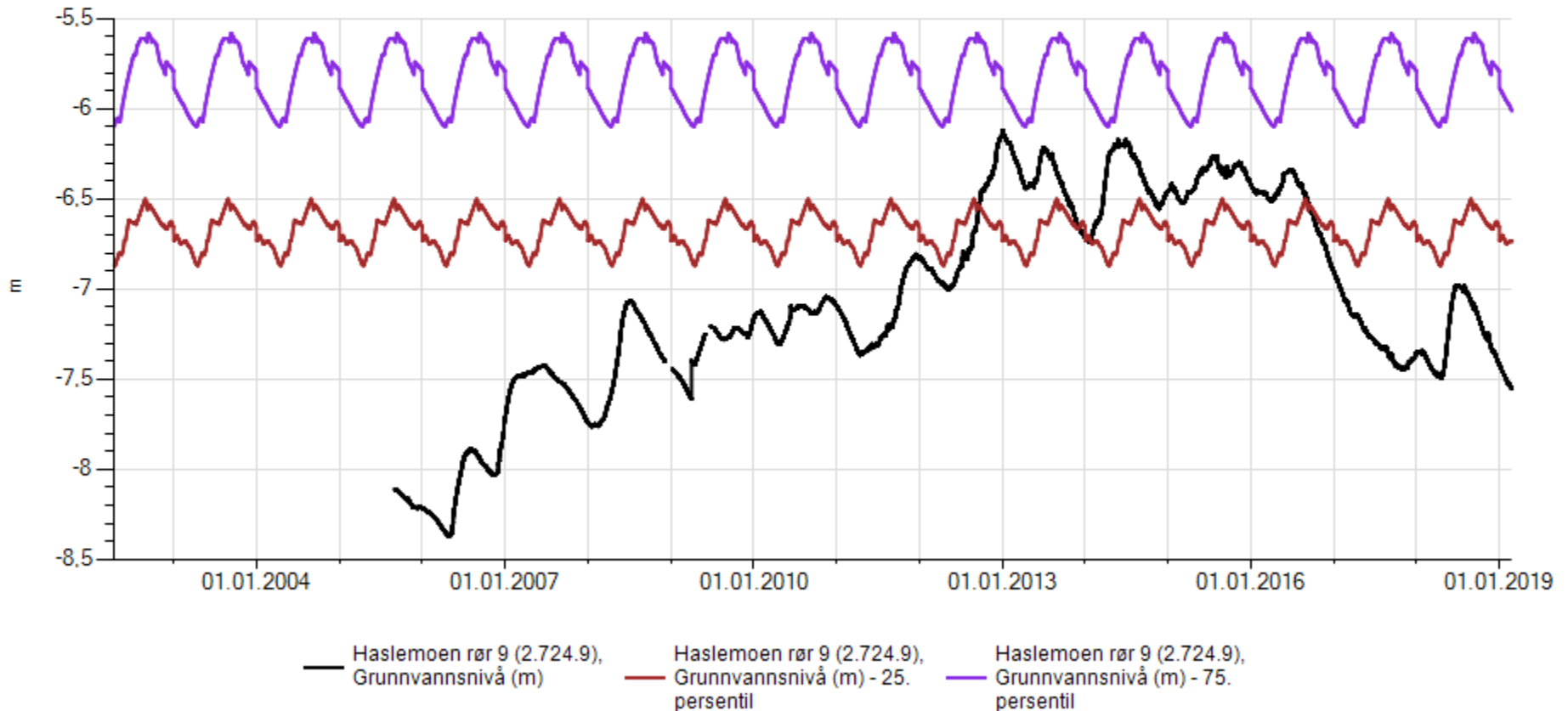

Haslemoen

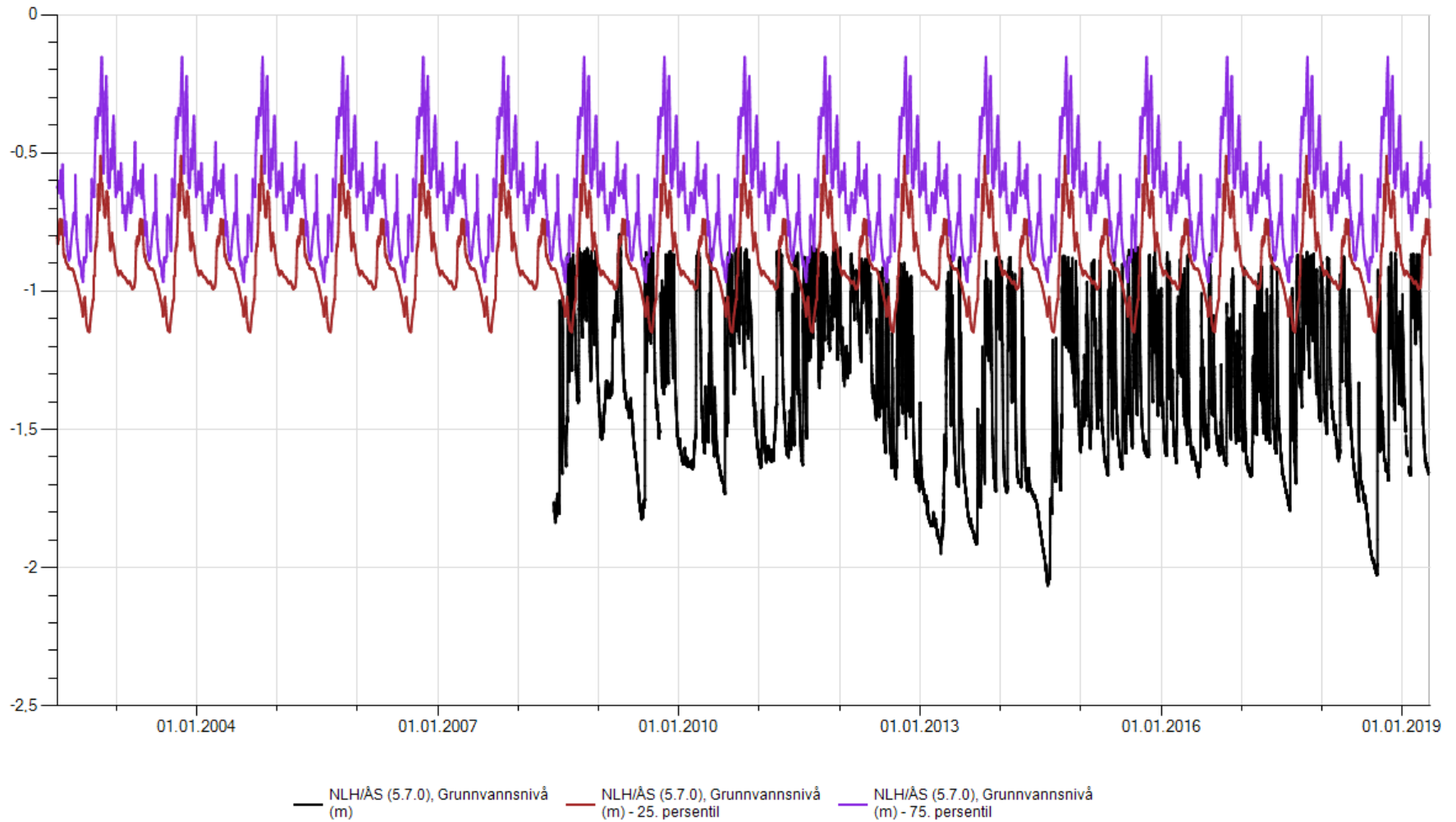

Idperiode: Visning:

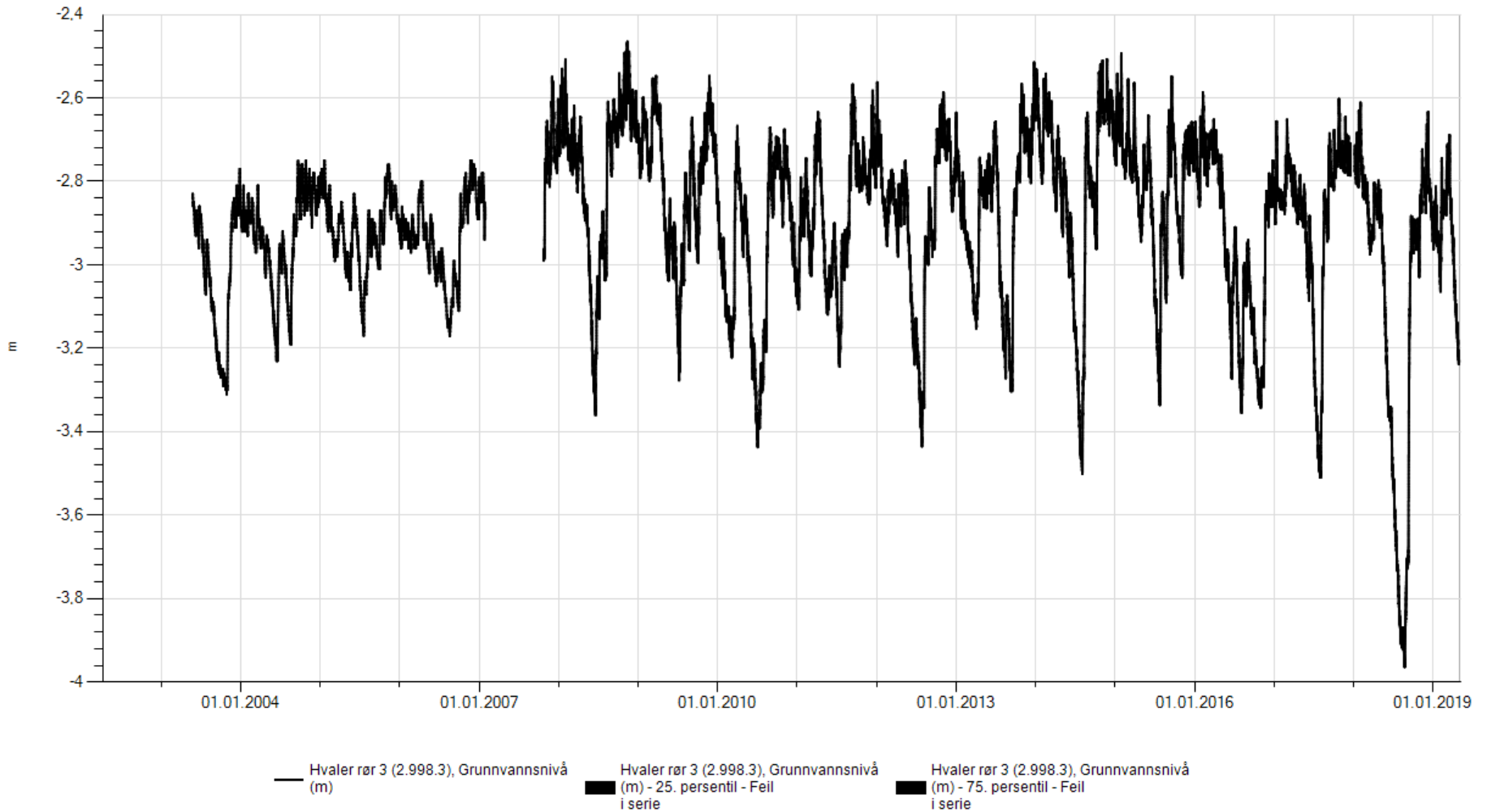
Flomnivå Persentiler Vis filterutvalg:

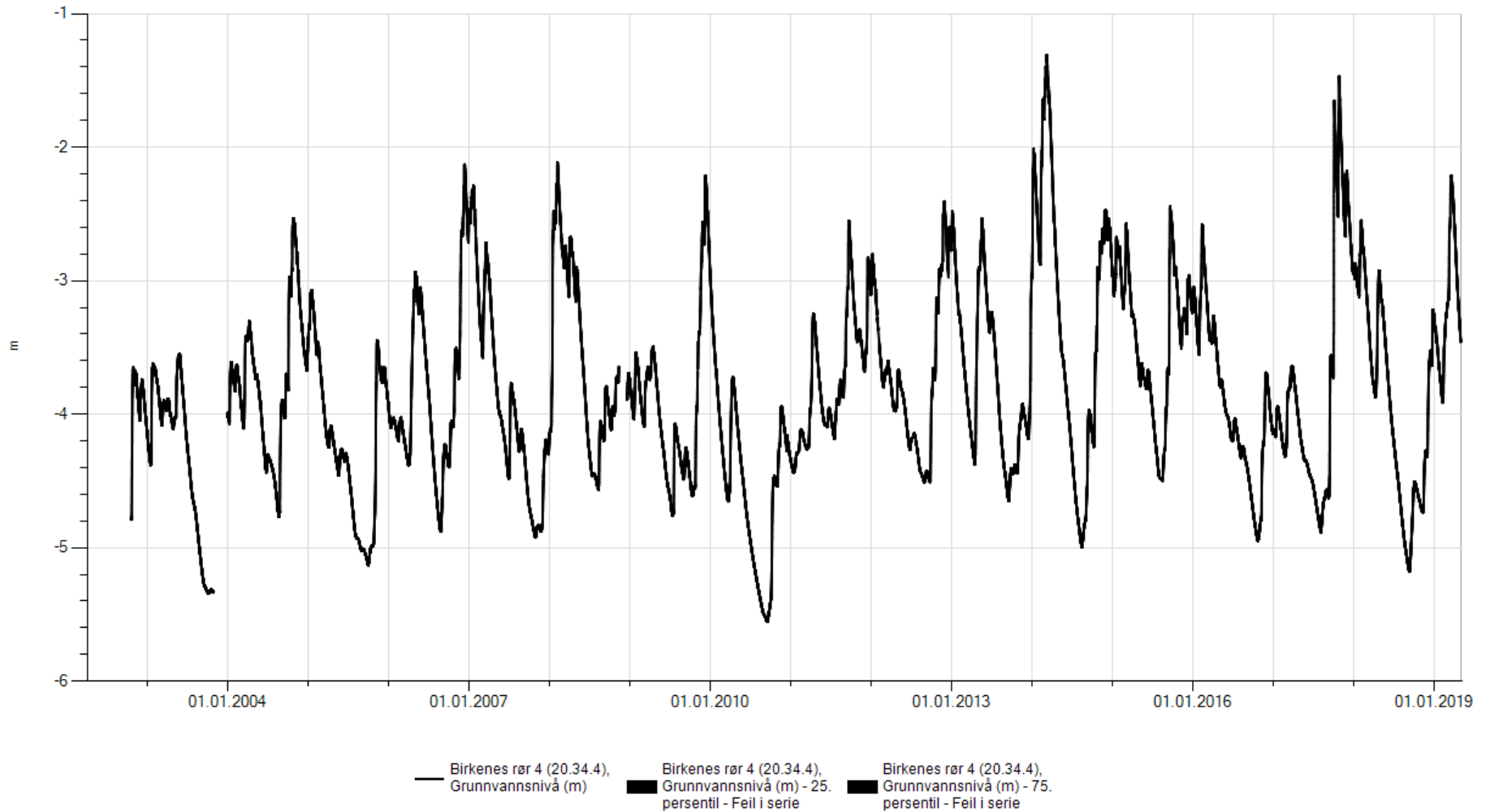
NLH, Ås

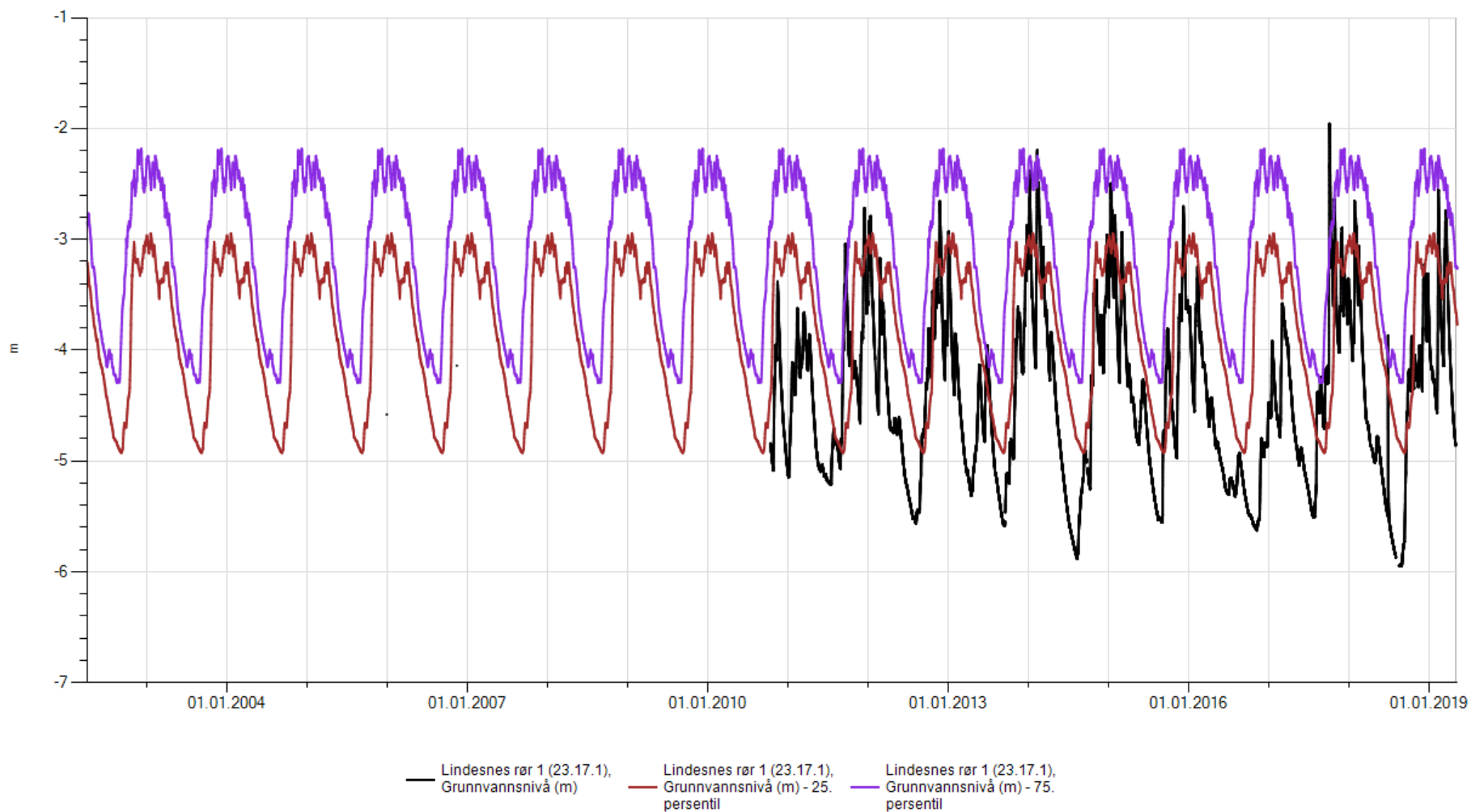
Hvaler

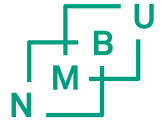
Birkenes

Lindesnes

Grunnvannskvalitet/kjemi?

Ortocer-kalkstein

Svart leirskifer

Landsomfattende mark- og grunnvannsnett (LGN) drevet av NGU

Naturlige bakgrunnslokaliteter

80 lokaliteter: Grunnvannsnivå, temperatur

53 lokaliteter: Uorganisk kjemi

“Lokaliteter med mulig antropogen påvirkning”

14 sites:

Løsmasse avsetninger

Urban og landbrukspåvirket

Organisk – uorganisk - logging

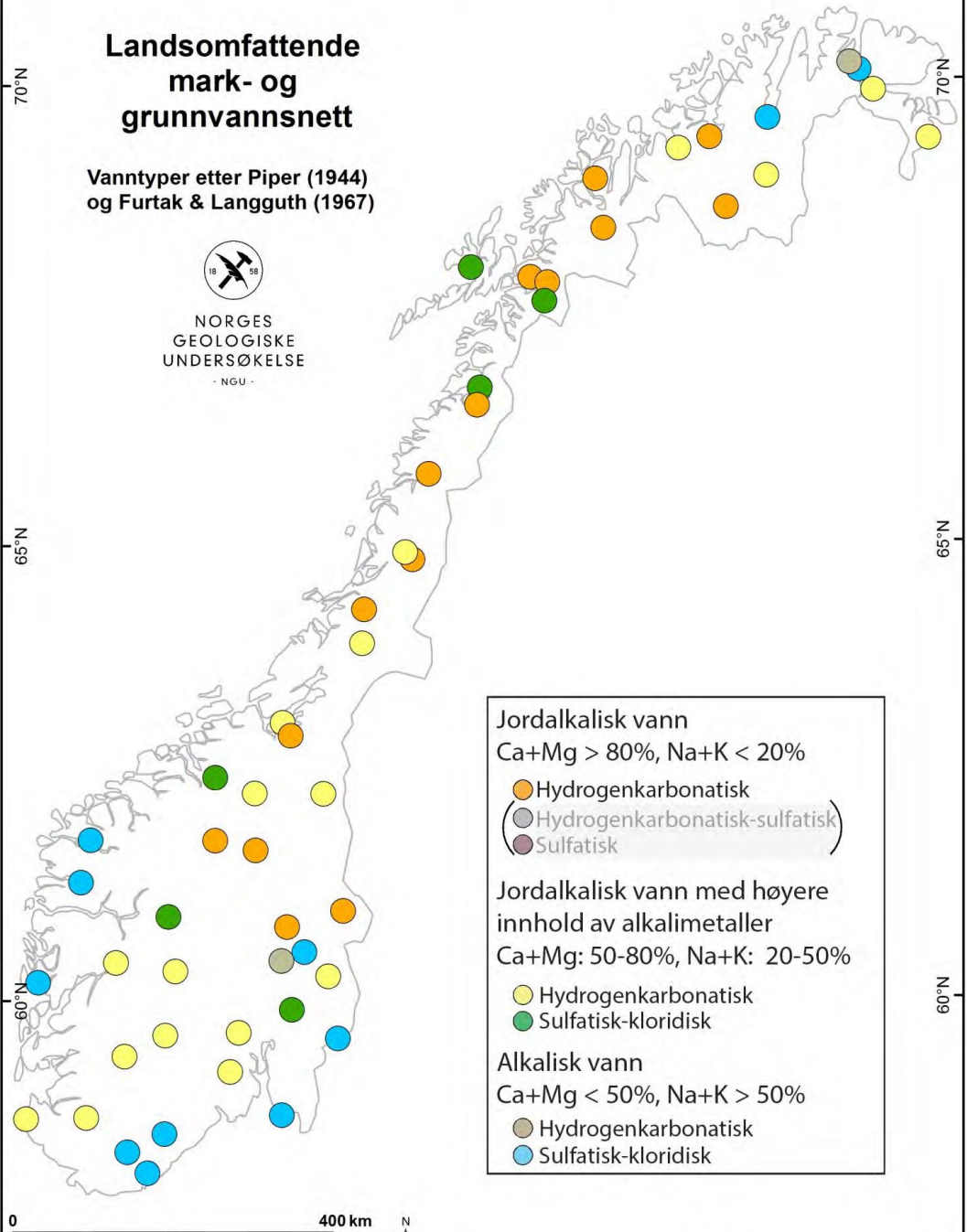

Landsomfattende mark- og grunnvannnett

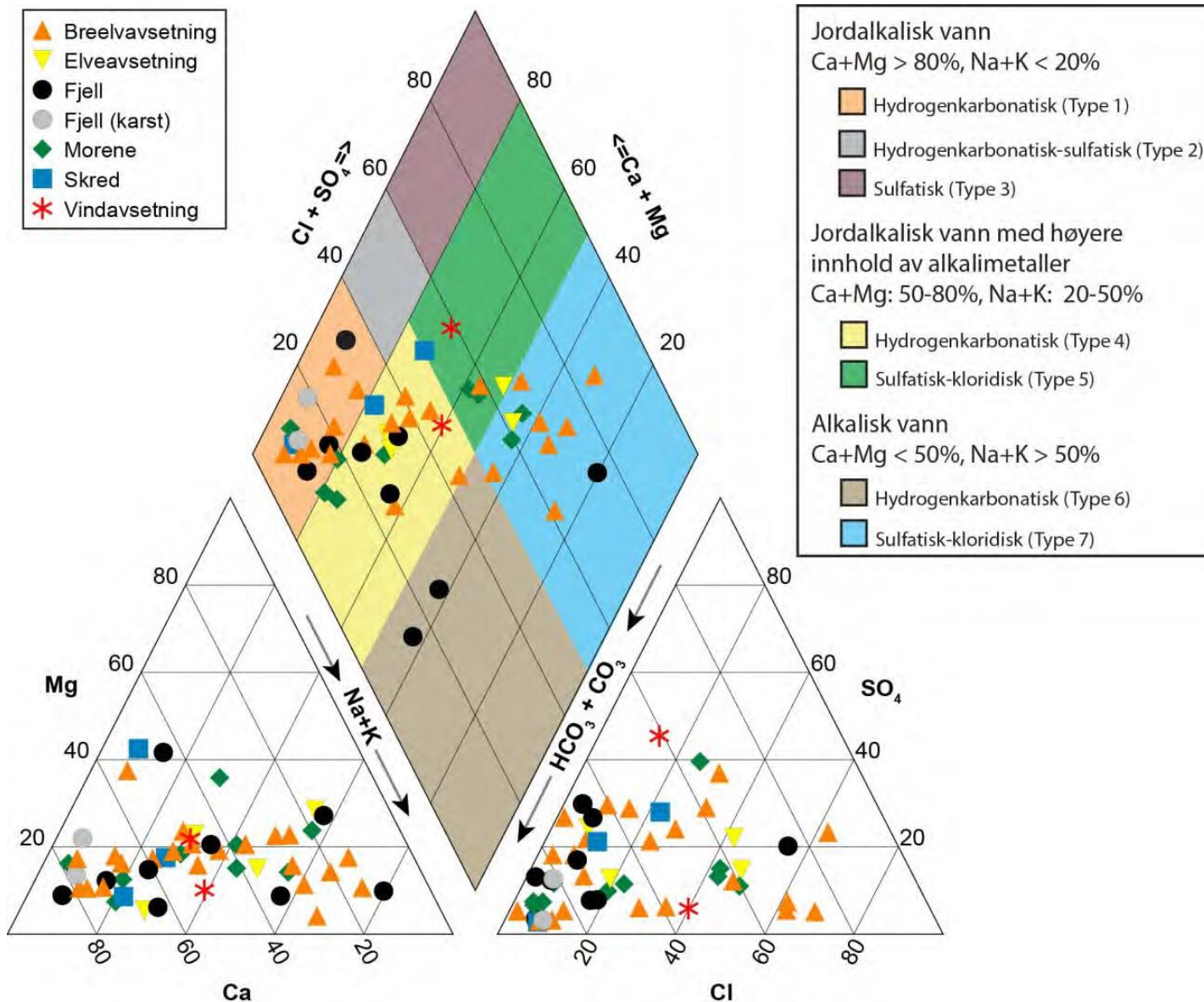
Vanntyper etter Piper (1944) og Furtak & Langguth (1967)

NORGES
GEOLOGISKE
UNDERSØKELSE
- NGU -

- Jordalkalisk vann
Ca+Mg > 80%, Na+K < 20%
- Hydrogenkarbonatisk
 - (Hydrogenkarbonatisk-sulfatisk)
 - Sulfatisk
- Jordalkalisk vann med høyere innhold av alkalimetaller
Ca+Mg: 50-80%, Na+K: 20-50%
- Hydrogenkarbonatisk
 - Sulfatisk-kloridisk
- Alkalisk vann
Ca+Mg < 50%, Na+K > 50%
- Hydrogenkarbonatisk
 - Sulfatisk-kloridisk

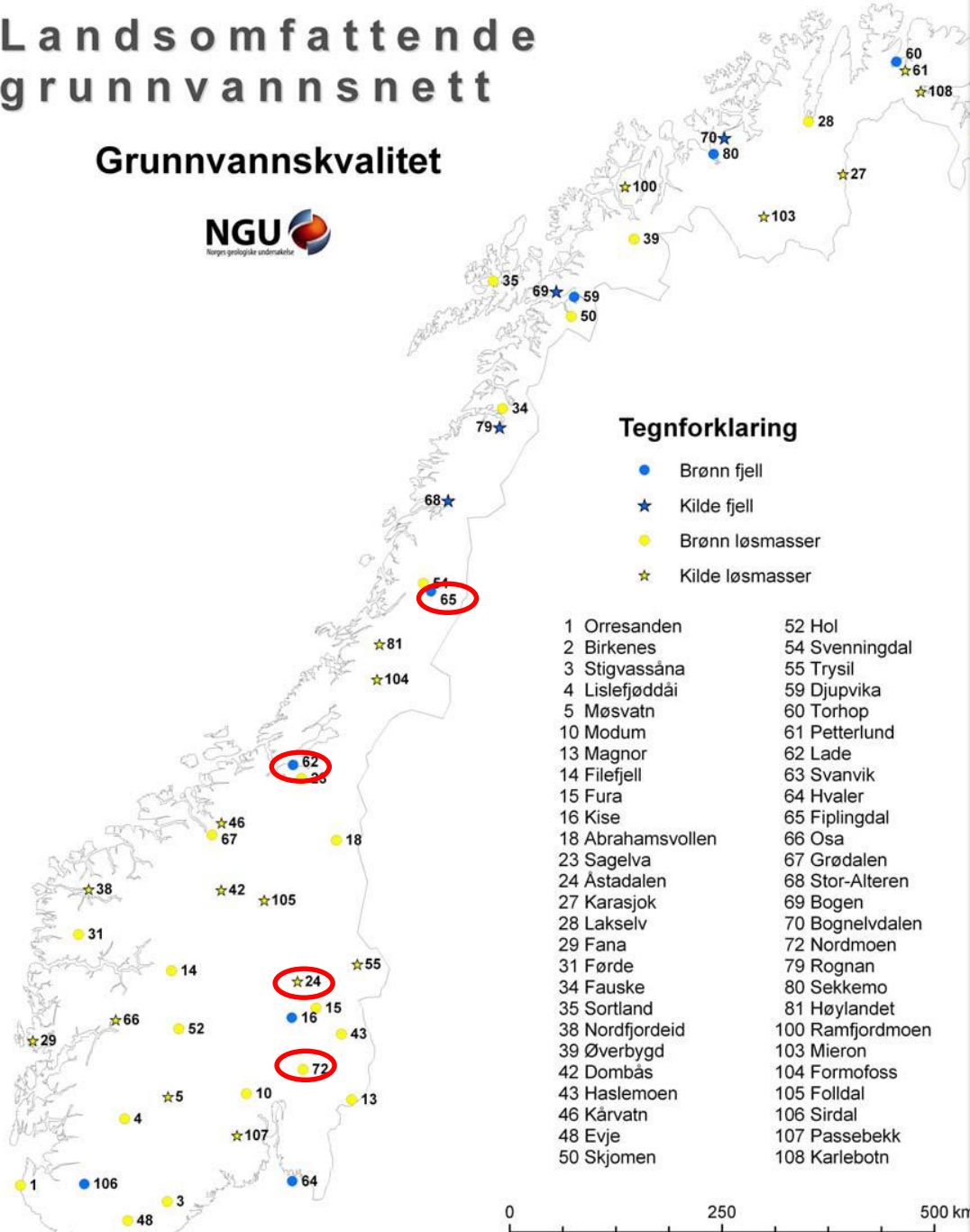

Piper diagram som viser akvifertypen av lokalitetene. Romben er fargesatt for å vise klassifiseringen av vanntyper etter Furtak & Langguth (1967). Medianverdiene fra perioden 2010-2015 utgjør datagrunnlaget for diagrammet. NGU rapport

Landsomfattende grunnvannsnett

Grunnvannskvalitet

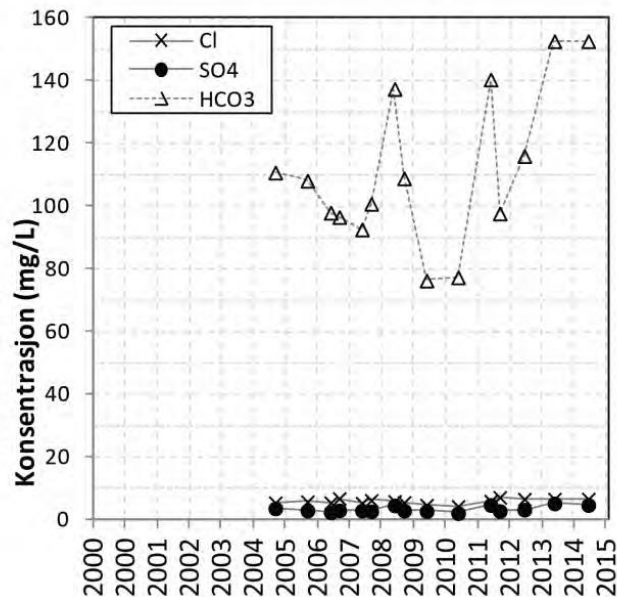
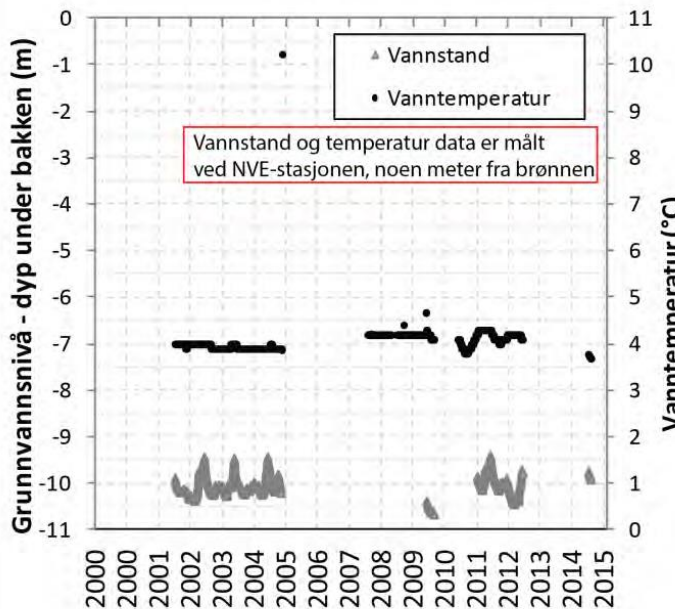
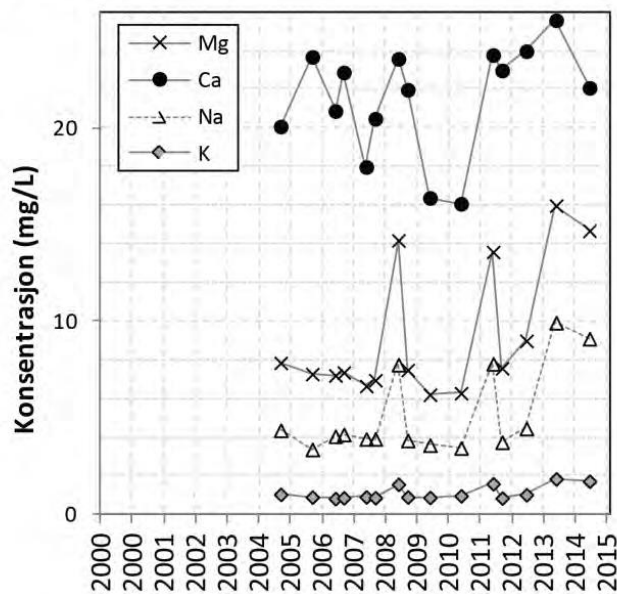
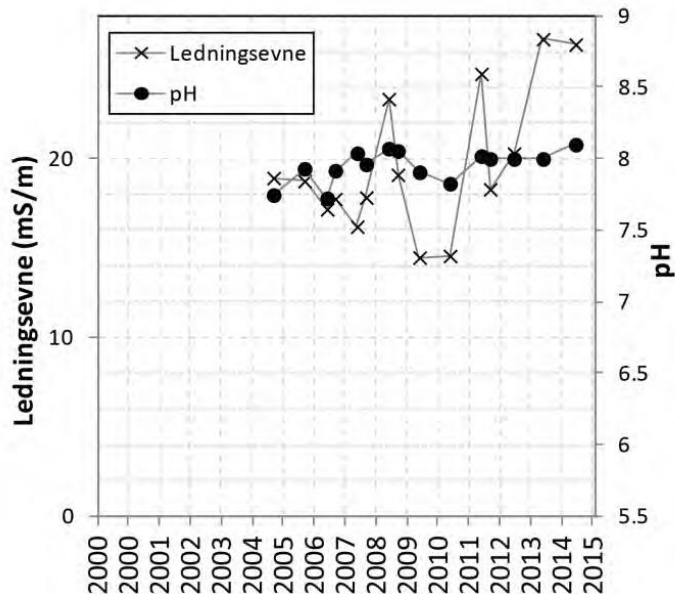

Tegnforklaring

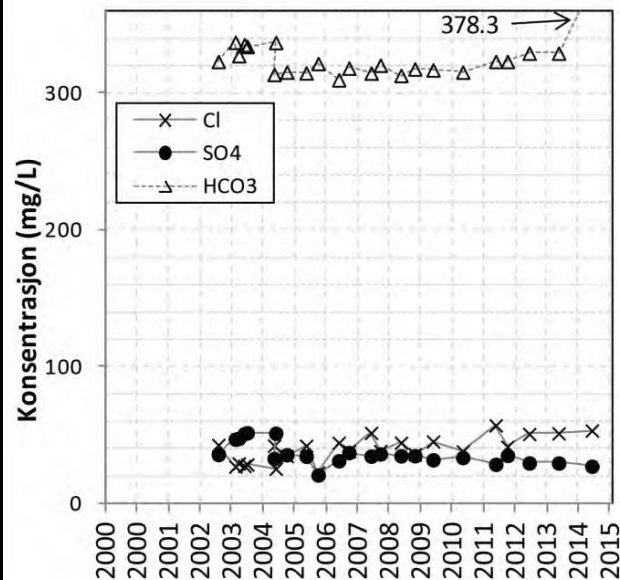
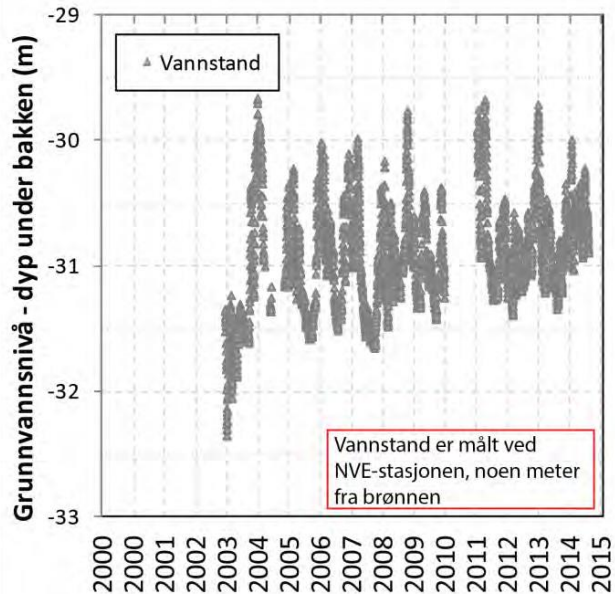
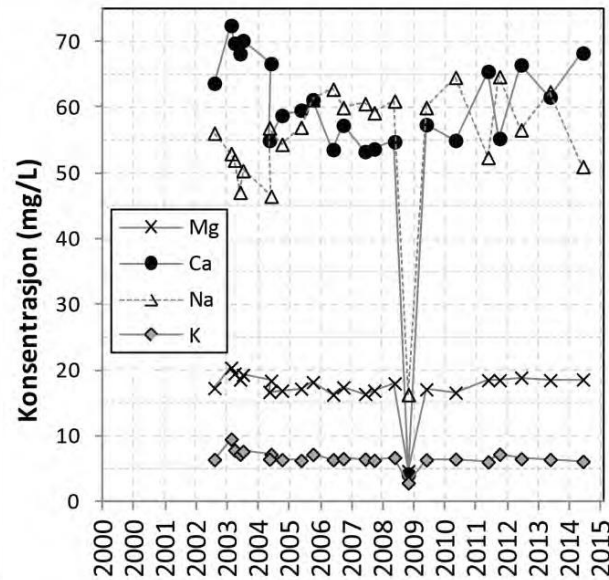
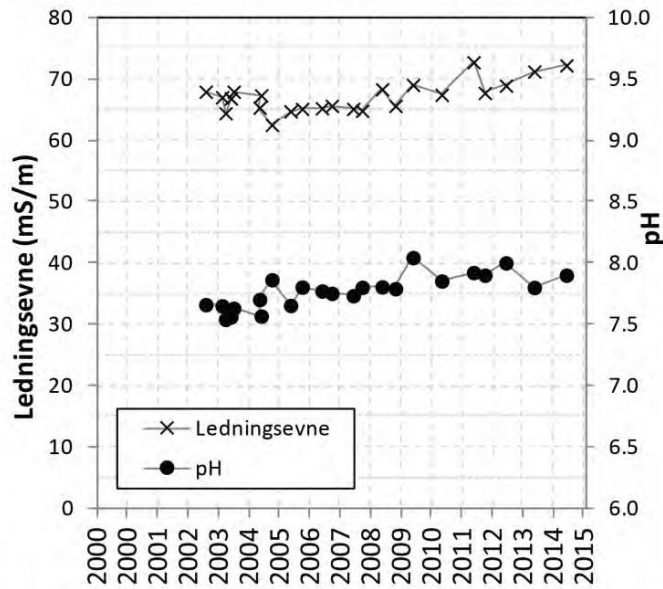
- Brønn fjell
- ★ Kilde fjell
- Brønn løsmasser
- ★ Kilde løsmasser

1 Orresanden	52 Hol
2 Birkenes	54 Svenningdal
3 Stigvassåna	55 Trysil
4 Lislefjøddåi	59 Djupvika
5 Møsvatn	60 Torhop
10 Modum	61 Petterlund
13 Magnor	62 Lade
14 Filefjell	63 Svanvik
15 Fura	64 Hvaler
16 Kise	65 Fiplingdal
18 Abrahamsvollen	66 Osa
23 Sagelva	67 Grødalen
24 Åstadalen	68 Stor-Alteren
27 Karasjøk	69 Bogen
28 Lakselv	70 Bognevdalen
29 Fana	72 Nordmoen
31 Førde	79 Rognan
34 Fauske	80 Sekkemo
35 Sortland	81 Høylandet
38 Nordfjordeid	100 Ramfjordmoen
39 Øverbygd	103 Mieron
42 Dombås	104 Formofoss
43 Haslemoen	105 Follidal
46 Kårvatn	106 Sirdal
48 Evje	107 Passebekk
50 Skjomen	108 Karlebotn

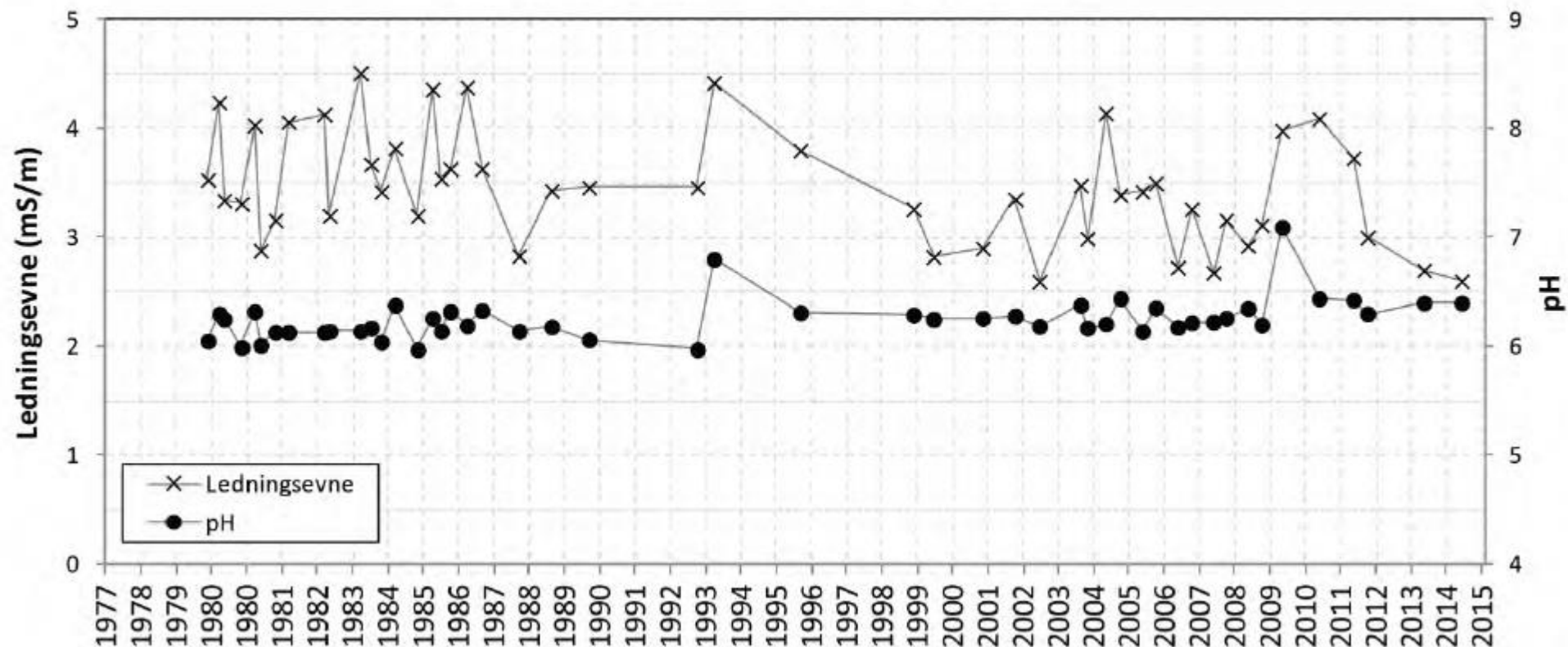
Fiplingdal, fjellbrønn

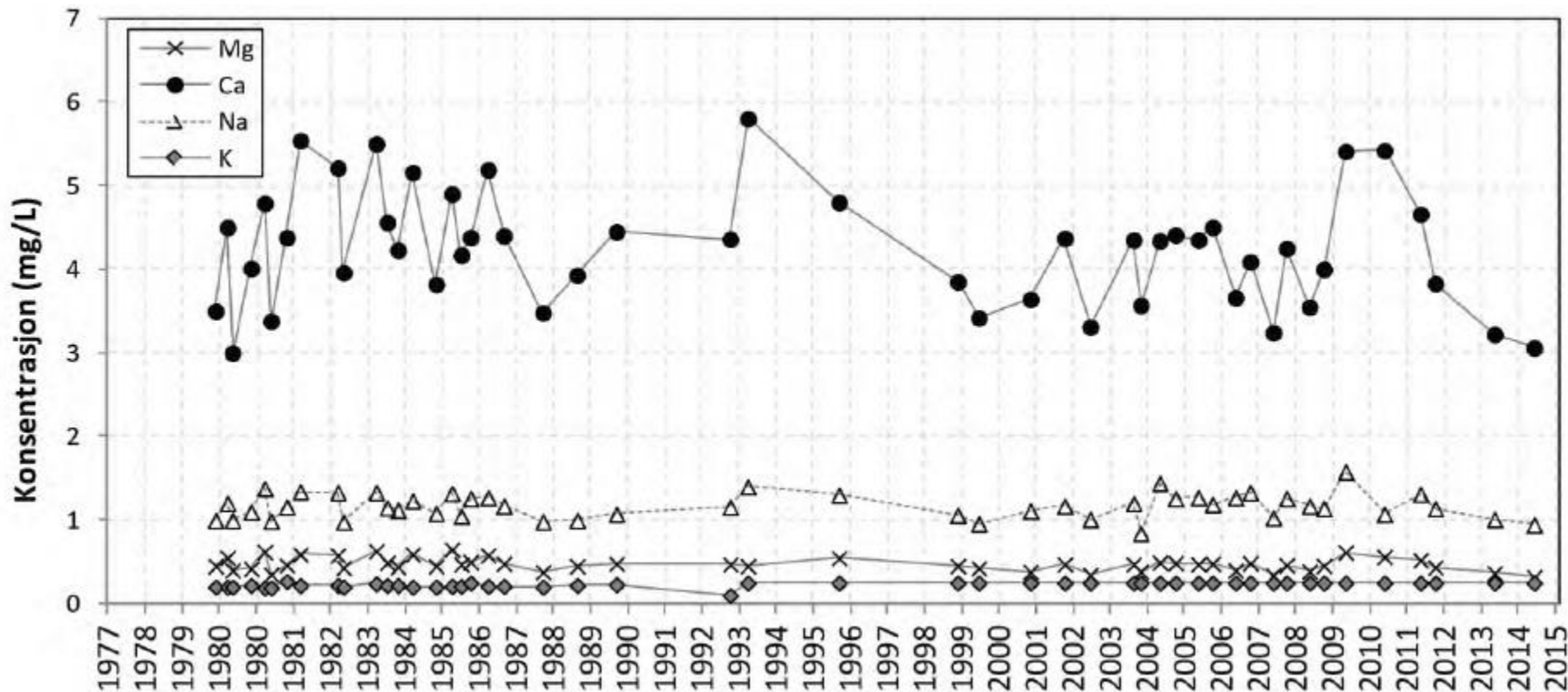
Lade, fjellbrønn

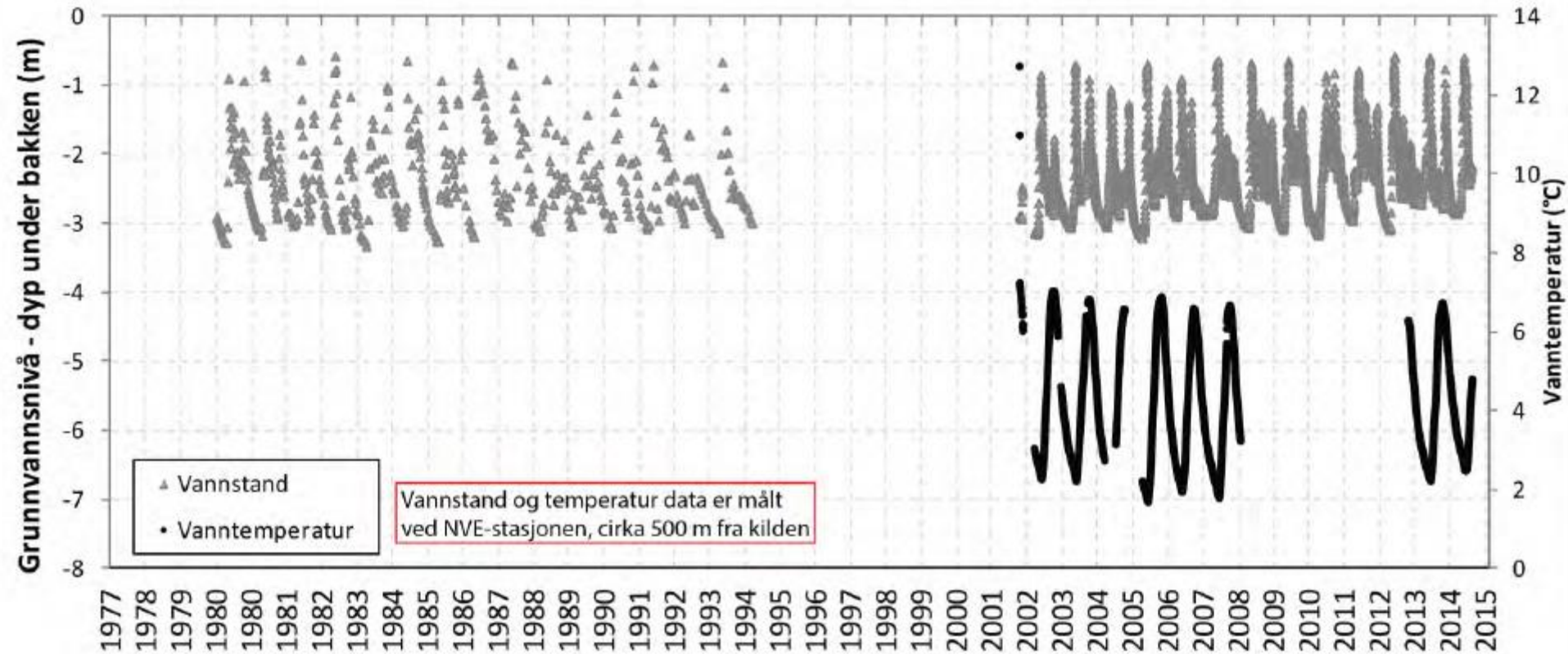
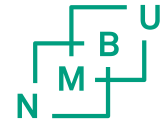
Åstadalen - kilde i løsmasse (Morene)

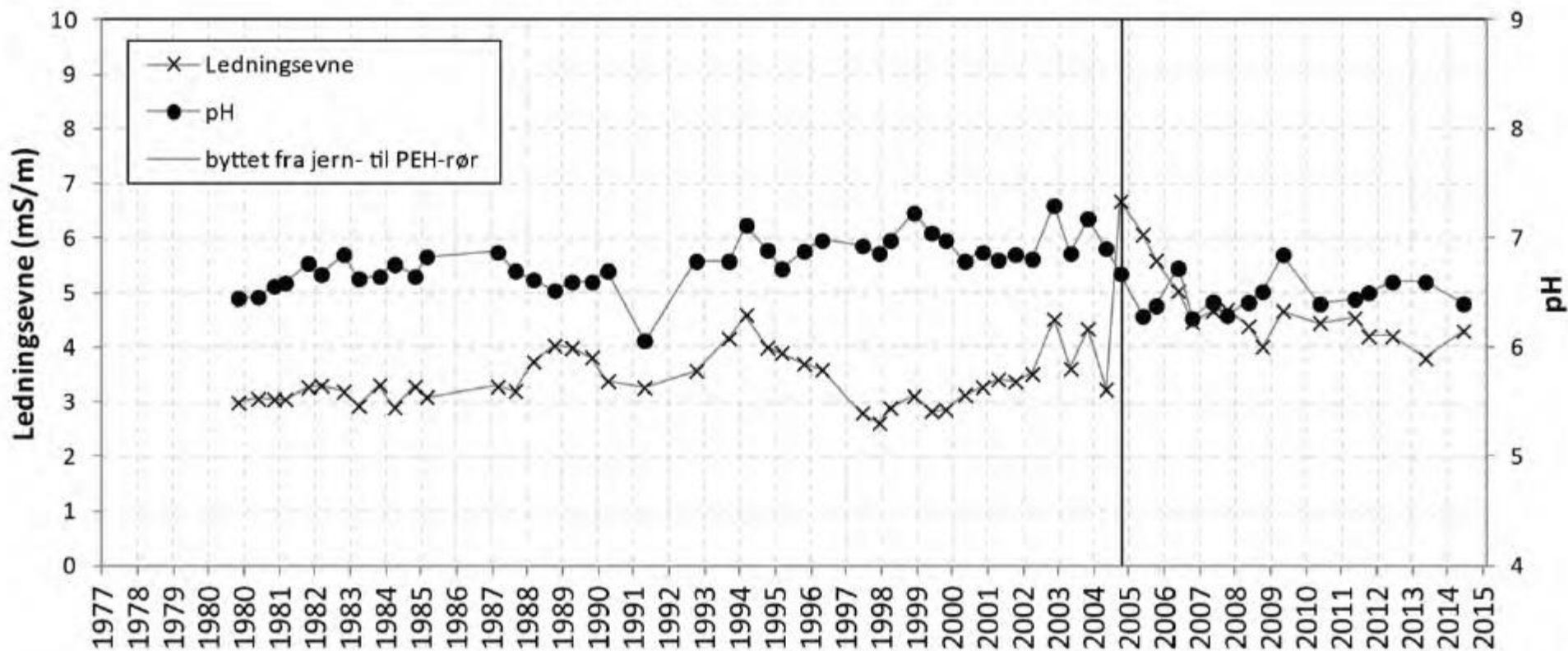
Åstadalen (kilde, morene)

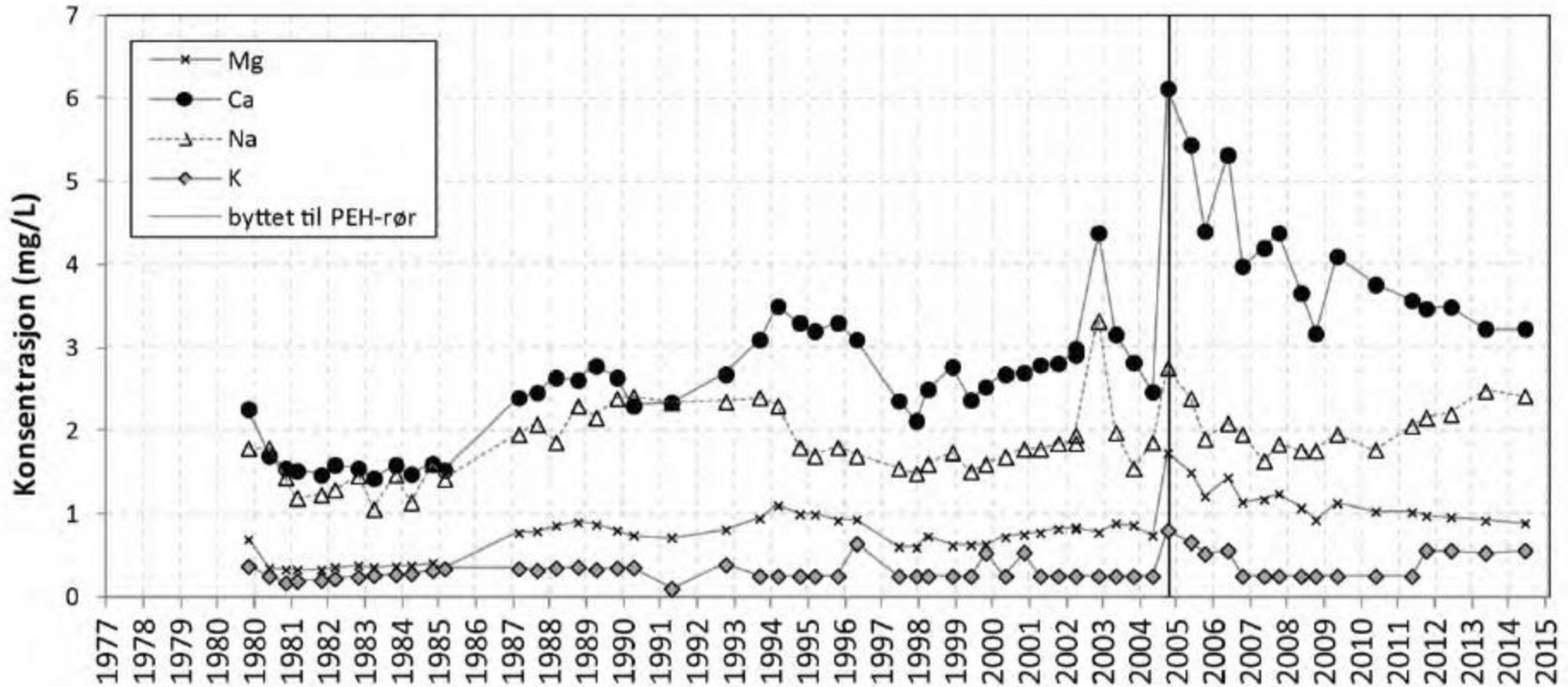
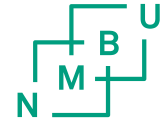
Åstadalen (brønn, morene)

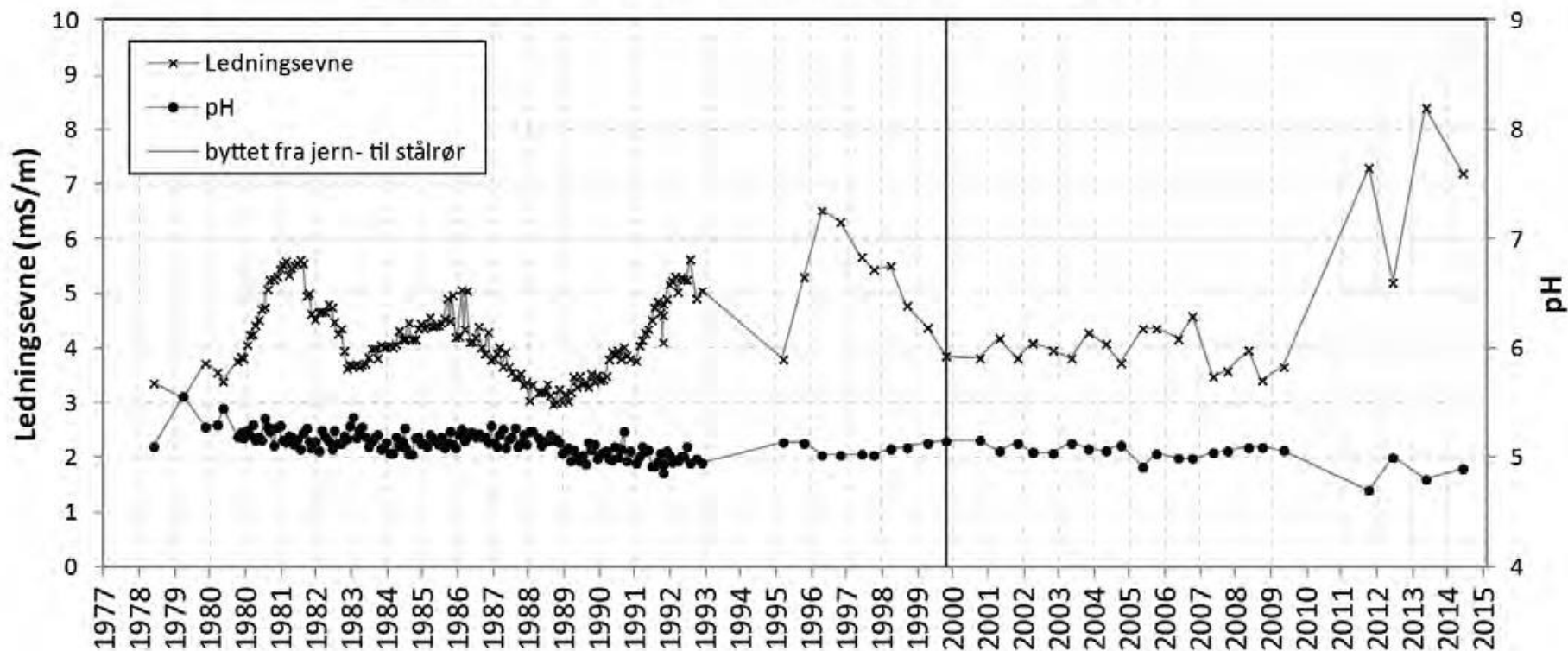
Nordmoen - PEH-brønn i løsmasse (Vindavsetning)

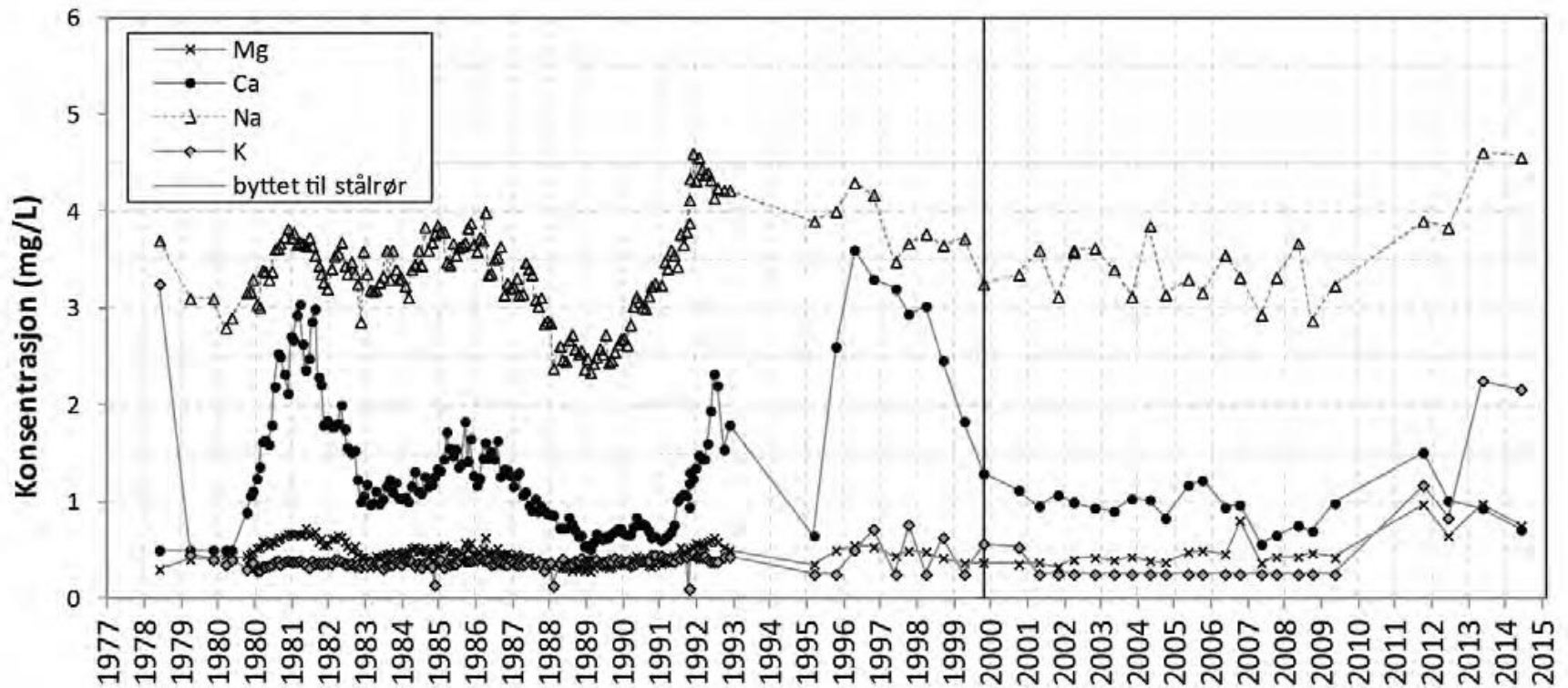
Nordmoen (vindavsetning)

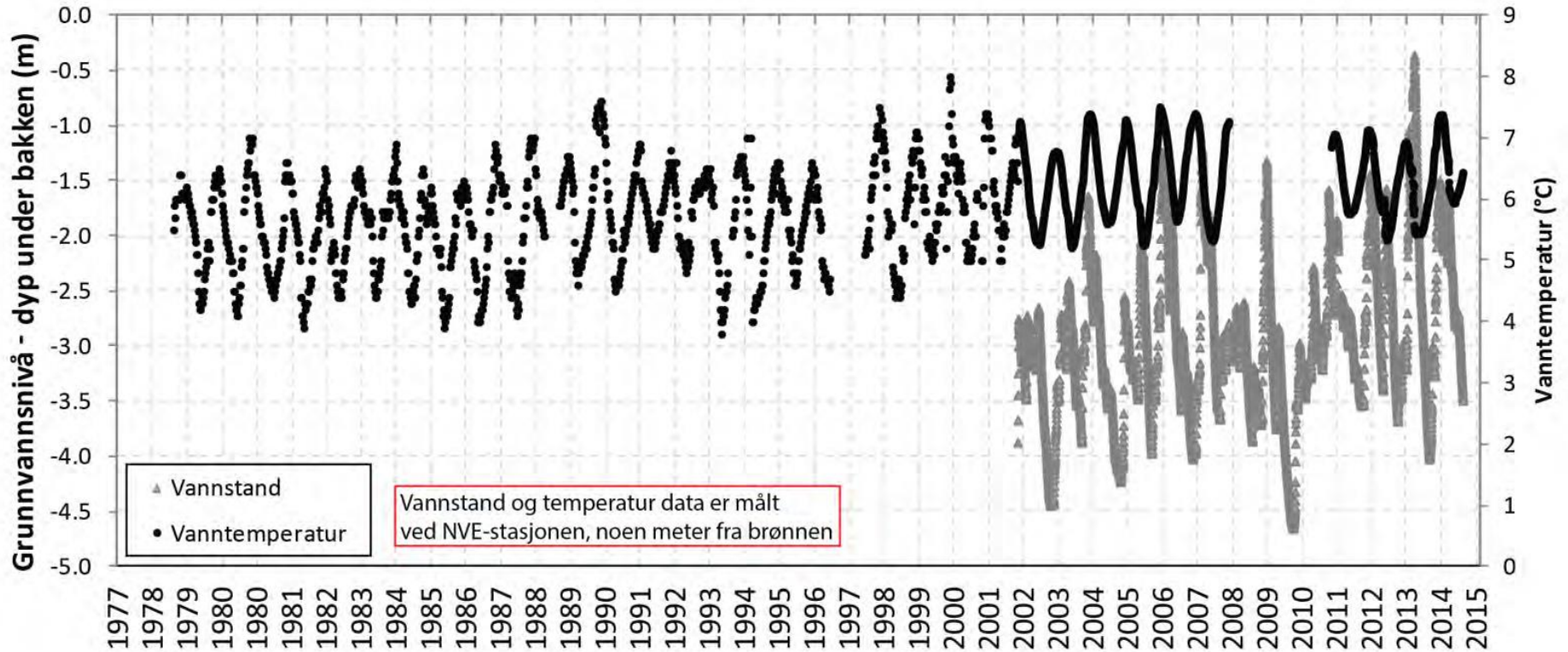
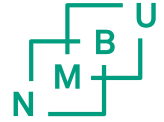
Birkenes - stålbrønn i løsmasse (Breeelvavsetning)

Birkenes

Birkenes

Konklusjoner NGU rapport

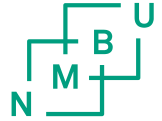
- Hovedkationer og silisium tendens til økning, sulfatkonsentrasjonene viser tegn til det motsatte.
- Datasettet bør brukes i videre forskning f.eks. studentoppgaver/masteroppgaver.
- LGN gir referansedata/bakgrunnsdata for overvåking (EUs vannrammedirektiv)
- Alle data om grunnvannskjemi, inkludert data fra LGN, bør samles i en nasjonal database.

Anna Seither m.fl., 2016

Jeg legger til:

- Generelt: liten endring i vannkjemiske data siden 1977
- Behov for å beregne nedbørfelt og oppholdstider for grunnvann i målepunkter
- Automatiske loggere, kobling mot senorge.no?
- Veldig viktige data: Flere overvåkningsbrønner for grunnvann!

Referanser

Anna Seither, Pål Gundersen, Øystein Jæger og Ola Magne Sæther, 2016, Landsomfattende mark og grunnvannsnett (LGN) Fortid og framtid etter 39 års drift, NGU rapport 2016.039

Noen er angitt direkte på bilde

Andre nyttige referanser om grunnvann og vannkvalitet i Norge:

Midtgård, Aa. K., Frengstad, B., Banks, D., Krog, J.R., Siewers, U., Strand, T. og Lind, B., 2007, Andre relevante rapporter på grunnvannskjemi i Norge

Fordeling av sporelementer i grunnvann fra 476 borebrønner i fast fjell, analysert med ICP-MS, NGU rapport 99.099

Hanne M. L. Kvitsand og Stein W. Østerhus, 2014, Grunnvannsforsyning fra løsmasser som hygienisk barriere – styrker og svakheter i et klima i endring, VANNN, 03, 361-373

Sylvi Gaut, 2014, Grunnvannskilden som hygienisk barriere. Styrker og svakheter i et klima i endring, VANN,03, 243-249